

İstanbul, 11 Mart 2011

2011/426

GENEL MEKTUP

No: 647

Konu: Varant İşlemlerinin Tabi Olacağı Belge Kayıt Düzeni, Varant İşlemlerinin Teminatlandırılması ve Varantların Teminat Olarak Kabul Edilmesi hk.

SAYIN ÜYEMİZ,

Varant işlemlerinin tabi olacağı belge kayıt düzeni ile birlikte aracı kuruluş varantlarının muhasebeleştirilmesinde uyulacak esaslar, varant işlemlerinin teminatlandırılması ve varantların teminat olarak kabul edilmesi hakkında açıklamalar içeren Sermaye Piyasası Kurulu'nun 24.02.2011 tarih ve B.02.1.SP.K.0.16-225-277-2219 sayılı yazısı, Genel Mektubumuz ekinde bilgilerinize sunulmaktadır.

Saygılarımla,

İlkay ARIKAN
GENEL SEKRETER

Ek: SPK'nun 24.02.2011 tarih ve B.02.1.SP.K.0.16-225-277-2219 sayılı yazısı.

T.C.
BAŞBAKANLIK
Sermaye Piyasası Kurulu

Sayı : B.02.1.SP.K.0.16-225-277

2219

24.09/2011

Konu : Varantların belge kayıt düzeni ve teminatlandırılması hk.

TÜRKİYE SERMAYE PİYASASI ARACI KURULUŞLARI BİRLİĞİ

Büyükdere cad. No:173 1.Levent Plaza A Blok Kat:4

1.Levent 34394/ İSTANBUL

İlgi : 17.09.2010 tarih ve 23928 sayılı ile Kurulumuz kayıtlarına alınan yazınız

İlgi yazınızda varant işlemlerine ilişkin olarak;

- Varant işlemlerinin belge kayıt düzeninin Kurulumuzun Seri:V, No:6 sayılı "Aracılık Faaliyetinde Belge ve Kayıt Düzeni Hakkında Tebliğ"ine göre mi, Seri:V, No:51 sayılı "Aracı Kuruluşların Türev Araçların Alım Satımına Aracılık Faaliyetlerinde Düzenleyecekleri Belgeler ve Kayıt Düzeni Hakkında Tebliğ"ine göre mi olacağı, ve
- Kurulumuzun Seri:V, No:65 sayılı "Sermaye Piyasası Araçlarının Kredili Alım, Açığa Satış ve Ödünç Alma ve Verme İşlemleri Hakkında Tebliğ"inin 9. Maddesi ile düzenlenen takas süresi içerisinde yapılan işlemlerin teminatlandırılmasına yönelik hükümlerin varant işlemleri için uygulanıp uygulanmayacağı ve teminat aranmasına yönelik olarak getirilen istisnanın hesaplanmasında müşterinin net varlıklarına varant pozisyonlarının katılıp katılmayacağı konularında Kurulumuz görüşü talep edilmektedir.

I. Varant İşlemlerinin Tabi Olacağı Belge Kayıt Düzeni

Sermaye Piyasası Kanunu (SPKn) 3'üncü maddesinde menkul kıymetler "Ortaklık veya alacaklılık sağlayan, belli bir meblağı temsil eden, yatırım aracı olarak kullanılan, dönemsel gelir getiren, misli nitelikte, seri halinde çıkarılan, ibareleri aynı olan ve şartları Kurulca belirlenen kıymetli evrak" olarak tanımlanmıştır. Aynı maddenin devamında diğer sermaye piyasası araçlarının "Menkul kıymetler dışında kalan ve şartları Kurulca belirlenen evrak" olduğu ifade edilmiştir.

Kurulumuzun Seri III, No:37 sayılı "Aracı Kuruluş Varantlarının Kurul Kaydına Alınmasına ve Satışına İlişkin Esaslar Tebliği"nin (Tebliğ) 3'üncü maddesinde aracı kuruluş varantı (varant) "Elinde bulunduran kişiye, dayanak varlığı ya da göstergesi önceden

9

belirlenen bir fiyattan belirli bir tarihte veya belirli bir tarihe kadar alma veya satma hakkı veren ve bu hakkın kaydı teslimat ya da nakit uzlaşısı ile kullanıldığı menkul kıymet niteliğindeki sermaye piyasası aracı” olarak tanımlanmıştır.

Tebliğ’in 19’uncu maddesinde “*Varantların alım satımına aracılık faaliyeti, Kurul’dan alım satım aracılık yetki belgesi almış aracı kurumlar tarafından Kurul’un aracılık faaliyetleri ve aracı kuruluşlara ilişkin düzenlemeleri çerçevesinde yürütülür.*” ifadesi bulunmaktadır. Türev araçların alım satımına aracılık yetki belgesi ise Tebliğ’in 17’inci maddesinin 2’nci fıkrasında belirtildiği üzere yalnızca piyasa yapıcılığı yapacak olan aracı kurumlarda aranmaktadır.

Kurulumuz düzenlemelerinde varantların menkul kıymet niteliğinde olduğunun belirtilmesi ve varantların alım satımına aracılık faaliyetinin yürütülmesi için alım satım aracılık yetki belgesine sahip olmanın yeterli görülüp türev araçlarının alım satımına aracılık yetki belgesi istenmediği dikkate alındığında, varantın menkul kıymetlerin tabi olduğu düzenlemelere tabi tutulması gerektiği düşünülmektedir.

Kurulumuzun Seri:V, No:51 sayılı “*Aracı Kuruluşların Türev Araçların Alım Satımına Aracılık Faaliyetlerinde Düzenleyecekleri Belgeler ve Kayıt Düzeni Hakkında Tebliğ*”inde (Seri:V, No:51 Tebliği) aracı kuruluşların türev araçlara ilişkin işlemlerini defter ve kayıtlarında izlemesine ve ilgili belgeleri düzenlemesine ilişkin usul ve esaslar düzenlenmiş olup, Seri:V, No:51 Tebliği’nin 4’üncü maddesinde ilgili Tebliğ kapsamındaki türev araçlar vadeli işlem sözleşmesi ve opsiyon sözleşmesi olarak tanımlanmıştır.

Bu hususların yanında, varantın vadeli işlem esasları ile işlem görmemesi, varant yatırımcısının teminat yatırma ve teminat tamamlama zorunluluğunun olmaması ve enstrümanın tüm sorumluluğunun ihraççı kuruluştaki olması göz önünde bulundurulduğunda, varant işlemlerinin belge ve kayıt düzeninde Kurulumuzun Seri:V, No:6 sayılı “*Aracılık Faaliyetinde Belge ve Kayıt Düzeni Hakkında Tebliğ*”i ve Seri:XII, No:7 sayılı “*Aracı Kurum Hesap Planı ve Planın Kullanım Esasları Hakkında Tebliğ*”i hükümleri esas alınarak, ekte yer verilen “*Aracı Kuruluş Varantlarının Muhasebeleştirilmesinde Uyulacak Esaslar*” doğrultusunda hareket edilmesinin uygun olacağı düşünülmektedir.

II. Varant İşlemlerinin Teminatlandırılması

Kurulumuzun Seri: V, No:65 sayılı “*Sermaye Piyasası Araçlarının Kredili Alım, Açığa Satış ve Ödünç Alma ve Verme İşlemleri Hakkında Tebliğ*”inin takas süresi içerisinde yapılan işlemlerin teminatlandırılmasını düzenleyen 9’uncu maddesinin birinci fıkrasında:

“Bir müşterinin takası henüz gerçekleşmemiş hisse senedi alımı işlemleri sonucunda, belirli bir anda oluşabilecek açık takas pozisyonunun asgari % 20 si oranında net varlığının bulunması zorunludur. Aracı kurum daha yüksek bir teminat oranı belirleyebilir.”

hükmü yer almaktadır. Madde metninden anlaşılacağı üzere, söz konusu madde ile yalnızca hisse senedi alım satımlarına ilişkin hükümler getirilmiş olup, varant işlemlerinin teminatlandırılmasında açık takas pozisyonunun en az %100’ ü oranında net varlığın

bulunmasının zorunlu tutulmasının kurumların risklerini takip etmeleri açısından uygun olacağı düşünülmektedir.

III. Varantların Teminat Olarak Kabul Edilmesi

Seri:V, No:65 sayılı Tebliğin 12'nci maddesinde sermaye piyasası araçlarının kredili alımı, açığa satışı ve ödünç alma ve verme işlemlerinde özkaynak olarak kabul edilebilecek kıymetler sayılmış olup, sayılan kıymetler arasında varantlar bulunmamaktadır. Aynı maddenin (a) bendinde nakit, devlet tahvili, hazine bonosu, B tipi yatırım fonu katılma belgesi, İstanbul Altın Borsasında işlem görmekte olan ve Hazine Müsteşarlığının belirlediği standartlardaki altın yanında Kurulca uygun görülecek diğer sermaye piyasası araçlarının özkaynak olarak kabul edilmesi halinde %100 oranında dikkate alınacağı belirtilmiş olmakla birlikte, varantın sayılan kıymetler kadar likit olmadığı göz önünde bulundurulduğunda Kurulumuzca %100 oranında özkaynak olarak kabul edilemeyeceği, dolayısıyla mevcut düzenlemeler çerçevesinde varantların bu aşamada müşterilerin net varlığının hesaplanmasında dikkate alınmaması gerektiği düşünülmektedir.

Bilgi edinilmesini rica ederim.

Tuncay YILDIRAN

Aracılık Faaliyetleri Dairesi Başkanı

Ek:

- 1) Aracı Kuruluş Varantlarının Muhasebeleştirilmesinde Uyulacak Esaslar

Aracı Kuruluş Varantlarının Muhasebeleştirilmesinde Uyulacak Esaslar

i. Varantların Muhasebeleştirilmesinde Kullanılacak Hesaplar

- 1500 Takas Merkezi
- 1185 Aracı Kuruluş Varantları
- 8280 Emanet Aracı Kuruluş Varantları
- 8780 Emanet Aracı Kuruluş Varantlarından Alacaklılar

ii. Varant Satış İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi

Satış işlemlerinde gerçekleşen satışların parasal tutarları, alım satım sözleşmeleri ve işlem dağıtım tablolarına uygun olarak "1500 Takas Merkezi Hesabı"na borç, ilgili müşteri hesaplarına alacak kaydedilir. Satışı yapılan varantların müşterilere göre nominal bedelle dağıtımında "8280 Emanet Aracı Kuruluş Varantları-Takas Merkezi Hesabı"na varantlar itibariyle alacak, "8780 Emanet Aracı Kuruluş Varantlarından Alacaklılar Hesabı"na müşteriler bazında varantları itibariyle borç kaydedilir.

Aracı kuruluşun kendi portföyünden yapılan satışlarda, muhasebe kayıtlarının "sürekli envanter yöntemi"ne göre yapılması ve varantların birim maliyetinin "hareketli ağırlıklı ortalama maliyet" yöntemine göre belirlenmesi zorunludur. Buna göre aracı kuruluşun kendi portföyünden satış yapıldığında, satışların parasal tutarı "1500 Takas Merkezi Hesabı"na borç, "Yurtiçi Satışlar-Aracı Kuruluş Varantları-İlgili Varant Hesabı"na alacak; satılan varantların "hareketli ağırlıklı ortalama maliyet" yöntemine göre belirlenen maliyet tutarı ise "Yurtiçi Satışların Maliyeti-Aracı Kuruluş Varantları-İlgili Varant Hesabı"na borç, "1185 Aracı Kuruluş Varantları Hesabı"na alacak kaydedilir. Nominal bedelle kayıt ise "8280 Emanet Aracı Kuruluş Varantları-Takas Merkezi Hesabı"na varantlar itibariyle alacak, "8780 Emanet Aracı Kuruluş Varantlarından Alacaklılar-Portföy Hesabı"na borç kaydı olarak yapılır.

iii. Varant Alış İşlemlerinin Muhasebeleştirilmesi

Alış işlemlerinde gerçekleşen alışların parasal tutarları, alım satım sözleşmeleri ve işlem dağıtım tablolarına uygun olarak "1500 Takas Merkezi Hesabı"na alacak, müşteri hesaplarına borç kaydedilir. Aracı kurumun kendi portföyü için yapılan alışlarda "1500 Takas Merkezi Hesabı" ve "1185 Aracı Kuruluş Varantları Hesabı" işletilir.

Alışı yapılan varantların müşterilere göre nominal bedelle dağıtımında öncelikle "8280 Emanet Aracı Kuruluş Varantları-Takas Merkezi Hesabı"na varantlar itibariyle borç, "8780 Emanet Aracı Kuruluş Varantlarından Alacaklılar Hesabı"na müşteriler bazında, varantlar itibariyle alacak kaydedilir.

9